

Rászoruló gyermekek hozzáférése az európai gyermekgarancia által lefedett szolgáltatásokhoz Magyarországon

Gábos András, Tomka Zsófia

TÁRKI

2023.11.15.

Legyen jobb a gyermekeknek! Nemzeti Stratégia Értékelő Bizottság ülése

A jelentés célja

Gábos, A., Tomka, Zs. (2023). *Access for children in need to the key services covered by the European Child Guarantee – Hungary*. European Social Policy Analysis Network, Brussels: European Commission.

A jelentés a European Social Policy Analysis Network (ESPAN) keretében, az Európai Bizottság számára készült.

Az Európai Gyermekgarancia Council Recommendation (EU) 2021/1004 által meghatározott 6 kulcsfontosságú szolgáltatáshoz való hozzáférést mérte fel:

1. Koragyermekkorai nevelés és gondozás

2. Oktatás és iskolai tevékenységek

3. Ingyenes iskolai étkezés

4. Egészségügyi ellátás

5. Egészséges táplálkozás

6. Lakhatás

hatékony és ingyenes hozzáférés

hatékony hozzáférés

1. Koragyermekkorai nevelés és gondozás

Bölcsőde

Rászoruló gyermekek hozzáférése:

- RGYK jogosultság alapján ingyenes;
- előnyben kell részesíteni őket a felvételnél, azonban csak abban az esetben, ha legalább az egyik szülő foglalkoztatott;
- az RGYK jogosultság és a szegénységi küszöb eltérése miatt nem minden szegénységben élő gyermek jogosult.

Óvoda

- minden gyermek számára ingyenes és kötelező;
- költséggel csak az étkezés jár.

Table 1.1: Accessibility and affordability of ECEC

Childcare (usually under age 3)		Pre-school setting (usually age 3 to compulsory school age)	
Accessibility	Affordability	Accessibility	Affordability
ENT-ALL20weeks PRIOR20weeks	FREE-POOR20weeks	ENT-ALL3years	FREE-ALL3years

Note: "ENT-ALLxxx" means a legal entitlement for all children from the age of xxx. "ENT-POORxxx" means a legal entitlement for low-income children from the age of xxx. "PRIORxxx" means priority access for low-income children from the age of xxx. "NO" in the accessibility column means no entitlement or priority for low-income children. "FREE-ALLxxx" means free for all children from the age of xxx. "FREE-POORxxx" means free for low-income children from the age of xxx. "NO" in the affordability column means not free for low-income households. If the information differs between centre-based and home-based care, the information provided applies to centre-based care.

A hozzáférést gátló tényezők: férőhelyek korlátozott száma/egyenlőtlen területi eloszlása (→ magánbölcsődék) (falvakban élők, romák hátrányos helyzetben), óvónőihiány

2. Oktatás és iskolai tevékenységek

Rászoruló gyermekek hozzáférése:

- ingyenes hozzáférés vagy univerzális, vagy egyáltalán nem biztosított;
- pénzbeni támogatások iskolai ösztöndíjak, RGYK formájában.

Table 2.1a: School costs of primary education (free for all/low-income children)

Basic material	Books	Clothing	IT	Sport or music equipment	Extra-mural activities	Other fees or costs	Transport
NO	MOST ITEMS	NO	NA	NA	ALL	NA	NO

Table 2.1b: School costs of secondary education (free for all/low-income children)

Basic material	Books	Clothing	IT	Sport or music equipment	Extra-mural activities	Other fees or costs	Transport
NO	MOST ITEMS	NO	NA	NA	ALL	NA	NO

Note: "ALL" means that this category is free for all children. "POOR" means that it is free for low-income children. "MOST ITEMS" means that most but not all items in the category are free for low-income children, "NO" means that most/all items in the category are not free for low-income children. "NA" (not applicable) means that this category is not requested/compulsory in the country.

A hozzáférést gátló tényezők: a költségek fedezésére irányuló széleskörű támogatások hiánya, informális költségek („osztálypénz”), iskolai tevékenységek hiánya erőforrások egyenlőtlen (területi) eloszlása következtében

3. Ingyenes iskolai étkezés

Rászoruló gyermekek hozzáférése:

ÁLTALÁNOS ISKOLA – RGYK jogosultság alapján ingyenes iskolai étkezés + szünidei étkeztetés is

KÖZÉPISKOLA – nincs ingyenes hozzáférés, 50%-os kedvezményre lehet pályázni

Becsült igénybevétel az általános iskolában:

- az RGYK jogosultság és a szegénységi küszöb eltérése miatt nem minden szegénységben élő gyermek jogosult

- 18,4% (2021/2022); ez magasabb, mint az RGYK-sok száma, mert mások is jogosultak

A hozzáférést gátló tényezők: az ételek minőségével/a menzareformmal kapcsolatos elégedetlenség, középiskolai menzák hiánya, stigmatizációtól való félelem a szünidei étkezés kapcsán

4. Egészségügyi ellátás

Rászoruló gyermekek hozzáférése:

- minden gyermek számára ingyenes;
- vényköteles gyógyszerek támogatása rászoruló gyermekek számára a közgyógyellátási igazolványon keresztül;
- azonban nem minden relatív jövedelmi szegénységben élő gyermek jogosult.

Table 4.1: Healthcare costs (free for all/low-income children)

Vaccination	GP	Infant nurses	Specialist care	Dental care (not orthodontics)	Prescribed medicines
ALL	ALL	ALL	ALL	ALL	POOR

Note(s): "ALL" means that all services/products in the category are free for all children. "POOR" means that they are free for low-income children. "MOST S&P" means that most but not all services/products in the category are free for low-income children. "NO" means that most/all services/products are not free for low-income children.

A hozzáférést gátló tényezők: meglévő és fokozódó orvos- és védőnőihiány a gyermekegészségügyben → területi egyenlőtlenségek az ellátásban

5. Egészséges táplálkozás

Rászoruló gyermekek hozzáférése:

- a közétkeztetést kivéve nincsenek célzottan rászoruló gyermekekre irányuló programok
- kevés adat elérhető a gyermekek táplálkozásáról az iskolai étkeztetésen kívül
- általános programok: Egészséges Magyarország 2021-2027, anyatej programok

A hozzáférést gátló tényezők: alacsony jövedelmek, szociális juttatások alacsony szintje, egyenlőtlenségek programokhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférésben, nehezen változó táplálkozási szokások (→ menzareformmal szembeni ellenállás)

6. Lakhatás

Rászoruló gyermekek hozzáférése:

- kiterjedt lakásvásárlást támogató programok (CSOK), de az alacsony jövedelmű (gyerekes) háztartások nagy eséllyel kiszorulnak belőlük
- települési támogatás, szociális lakások az önkormányzatok hatáskörében

A hozzáférést gátló tényezők: a szociális lakásrendszer fragmentáltsága, főként alacsony jövedelmű csoportok, de törekvések a legalacsonyabb státuszúak kiszorítására (→ diszkrimináció); rossz állapotban lévő lakásállomány

Magyar jelentés elérhető itt:

<https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=27124&langId=en>

Teljes jelentés (minden tagállamra):

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8563&furtherPubs=yes>

Köszönjük a figyelmet!